

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор Роман ПЕТРИШИН
« 3 » травня 2023 р.

ПРОГРАМА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
для вступників за освітнім рівнем «бакалавр»
для проведення співбесід

Схвалено Вченою радою
Факультету історії, політології
та міжнародних відносин,
протокол №9 від 28 квітня 2023 р.

Голова ради

Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ

Чернівці 2023

КИЇВСЬКА РУСЬ

Огляд праць М. Максимовича, В. Антоновича, М. Грушевського, І. Крип'якевича, Н. Полонської-Василенко, В. Довженка, М. Брайчевського, П. Толочка, О. Толочка та ін. Методологічні підходи до вивчення питань Київської Русі у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Розселення слов'ян. Формування слов'янських протодержав. Утворення ранньофеодальної держави України-Русі. Походження назви "Русь". Київ. "Норманська теорія" походження державності у східних слов'ян та її оцінка в сучасній історіографії.

Розширення і зміцнення Київської держави в кінці IX-X ст. Розквіт Київської Русі в кінці X - першій половині XI ст. Хрещення Київської Русі. Роздробленість Київської Русі. Політичний і соціально-економічний розвиток князівств у XII - першій половині XIII ст. Формування української народності.

Боротьба з монголо-татарською навалюю. Битва на р. Калці. Навала Батия та завоювання монголо-татарами українських земель. Опір навалі. Золотоординське іго на Подніпров'ї.

Культура Київської Русі. Усна народна творчість. Літописи. «Повість минулих літ». Архітектура. Софіївський собор. Золоті ворота. Іконопис.

Історичне значення Київської Русі. Місце Київської Русі в історії народів Східної Європи. Міжнародне значення Київської Русі.

ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

Аналіз робіт І. Шараневича, М. Грушевського, В. Барвінського, М. Кордуби, І. Крип'якевича, М. Котляра, О. Купчинського, О. Толочка та ін. Сучасні методи пізнання різних аспектів історії Галицько-Волинської держави в сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Виникнення, економічне і політичне зміцнення Галицького князівства. Волинське князівство та його роль в Київській Русі. Утворення Галицько-Волинського князівства і його розвиток в 1199-1240 рр. Монголо-татарська навала на Галицько-Волинське князівство. Особливості залежності Галицько-Волинського князівства від Золотої Орди. Боротьба проти монголо-татар після навали Батия. Політичний та соціально-економічний розвиток Галицько-Волинського князівства наприкінці XIII - в другій половині XIV ст. Його стосунки з сусідніми державами. Релігійне життя.

Розвиток культури Галицько-Волинської Русі в період феодальної роздробленості. Історичне значення Галицько-Волинської держави як правонаступниці Київської Русі.

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ЛИТВИ І ПОЛЬЩІ

(кінець XIV - перша половина XVII ст.)

Огляд праць В. Антоновича, М. Грушевського, Д. Яворницького, І. Крип'якевича, К. Гуслистого, Я. Дашкевича, В. Голобуцького, Я. Ісаєвича, Ф. Шабульдо, Н. Яковенко, О. Русиної, П. Саса та ін. Методологія вивчення історії українських земель у литовсько-польську добу в сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Становище українських земель і боротьба народних мас проти іноземних загарбників у другій половині XIV - першій половині XVI ст. Захоплення Великим князівством Литовським українських земель. Включення Буковини до складу Молдавського князівства. Закарпаття під владою Угорщини. Кревська унія. Боротьба Польщі за Галичину, західну Волинь та Західне Поділля.

Соціально-економічний розвиток України у другій половині XIV - першій половині XVI ст. Зростання феодального землеволодіння. Стан сільського господарства. Магдебурзьке право. Перехід до панщинно-фільваркового господарства. Закріпачення селянства. Литовські статuti. Антишляхетські виступи на українських землях.

Люблінська унія 1569 р. та її вплив на соціально-економічні і культурно-суспільні процеси на українських землях. Церковні відносини в Україні. Братства та їх роль у боротьбі проти польсько-шляхетського наступу. Брестська церковна унія 1596 р. Боротьба проти унії. Митрополит Петро Могила.

Козацтво у другій половині XVI - першій половині XVII ст. Селянсько-козацькі повстання 90-х років XVI ст. – у 20-30-ті роки XVII ст. Боротьба проти турецько-татарської агресії. Хотинська війна 1621 р. П. Сагайдачний.

Розвиток культури України в литовсько-польську добу (XIV - перша половина XVI ст.). Розвиток української мови. Усна народна творчість, початок книгодрукування в Україні. Іван Федоров. Освіта. Перші шкільні підручники. Острозька школа. Братські школи. Львівська братська школа. Києво-Могилянська колегія. Наука. Література. Духовне життя. Полемічні твори. Музика. Архітектура і образотворче мистецтво.

ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII СТ. ТА ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ

Аналіз робіт М. Костомарова, М. Грушевського, М. Кордуби, С. Томашівського, І. Крип'якевича, М. Петровського, Ф. Шевченка, В. Голобуцького, В. Смоля, В. Степанкова, Н. Яковенко та ін. Методи пізнання різних аспектів історії Визвольної війни українського народу середини XVII ст. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Україна напередодні Визвольної війни. Причини війни. Початок Визвольної війни. Богдан Хмельницький. Розгром польсько-шляхетського війська в урочищі Жовті Води. Битва під Корсунем. Битва під Пилявцями. Облога Львова і Замостя. Зустріч Б.Хмельницького у Києві.

Формування української національної державності. Новий адміністративно-територіальний поділ України.

Воєнні дії 1649-1653 рр. Зборівська угода та її наслідки. Похід Б. Хмельницького в Молдавію (1650 р.). Трагедія під Берестечком. Білоцерківський договір. Розгром польського війська під Батогом. Молдавський похід 1653 р. Бої під Жванцем. Жванецька угода.

Переяславська рада. Протекція Московії над Україною. Березневі статті 1654 р. Наслідки зближення України з Московським царством. Продовження війни з Польщею в 1654-1656 рр. Вступ у війну Московії. Бої в Білорусії та Україні. Віленське перемир'я 1656 р. Порушення царським урядом умов Переяславської угоди.

Смерть Б. Хмельницького. Б. Хмельницький - визначний державний діяч України і полководець. Відзначення 400-річчя від дня народження Б. Хмельницького.

УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст. “РУЇНА”. ГЕТЬМАНЩИНА.

Огляд праць М. Костомарова, М. Грушевського, Д. Яворницького, В. Гарасимчука, І. Крип'якевича, Д. Дорошенка, М. Петровського, Ф. Шевченка, В. Голобуцького, О. Апанович, В. Смолія, В. Степанкова, Т. Чухліба, Т. Яковлевої та ін. Методологія вивчення історії України в добу “Руїни” у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Гетьманство І. Виговського, його внутрішня і зовнішня політика. Гадяцький договір 1658 р. Боротьба з Москвою.

Гетьманування Ю. Хмельницького. Переяславський договір 1659 р. Наступ польсько-шляхетських військ на Україну в 1660 р. Слободищенський трактат. П. Тетеря. “Чорна рада”. Гетьманування І. Брюховецького. Поділ України. Андрусівський мир. Повстання 1668 р. на Лівобережжі. Д. Многогрішний.

Боротьба проти турецько-татарської агресії в 70 - на початку 80-х рр. Гетьманування П. Дорошенка. Вторгнення турецьких військ на Україну. Бучацька угода 1672 р. І. Самойлович. Руїна.

Чигиринські походи 1677-1678 рр. Бахчисарайська угода 1681 р. “Вічний мир” 1686 р. і остаточне закріплення поділу України.

Соціально-економічний розвиток і суспільно-політичний лад в Україні. Адміністративно-політичний устрій Лівобережної України в другій половині XVII ст. Гетьманщина. Гетьманування І. Мазепи.

Слобідська Україна в другій половині XVII ст. Політичне та економічне становище Запоріжжя. Становище Правобережжя і західноукраїнських земель у складі різних держав.

Соціальні конфлікти в останній третині XVII ст. Визвольна боротьба українського козацтва на чолі з С. Палієм.

Церковне життя та культура України у другій половині XVII ст.

УКРАЇНА У XVIII СТ.

Аналіз робіт М. Костомарова, В. Антоновича, М. Грушевського, І. Крип'якевича, Д. Дорошенка, О. Оглобина, Н. Полонської-Василенко, В. Дядиченка, О. Апанович, В. Голобуцького, В. Грабовецького, В. Смоля, О. Гуржія, В. Горобця, Т. Чухліба, Т. Яковлевої та ін. Сучасні методи пізнання різних аспектів історії України XVIII ст. в сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Гетьманування І. Мазепи. Північна війна і Україна. Вступ шведських військ в Україну. Союз І. Мазепи з Карлом XII. Батурин. Полтавська битва (1709 р.). Зруйнування Січі. Пилип Орлик. Перша Конституція України. Політика Петра I щодо України. І. Скоропадський.

Визвольне повстання на Правобережній Україні під керівництвом С. Палія.

Участь населення Закарпаття у визвольній боротьбі угорського народу 1703-1711 рр.

Гайдамацький рух, його характер і рушійні сили. Посилення руху опришків на західноукраїнських землях. О. Довбуш.

Соціально-економічне і політичне становище Лівобережної і Слобідської України. Стан сільського господарства. Указ імператриці (1783 р.) і юридичне оформлення кріпосного права на Лівобережжі. Розвиток промисловості і торгівлі. Формування основ капіталістичного укладу.

Остаточна ліквідація царизмом автономного устрою України. Обмеження гетьманських прав. Малоросійська колегія. Перше скасування гетьманства. Відновлення гетьманства і гетьманування Д. Апостола. Друге скасування гетьманства. Гетьманування К. Розумовського. Зміни в соціально-економічному устрої гетьманщини. Ліквідація Гетьманщини і затвердження Малоросійської колегії. Остаточна ліквідація полкового поділу на Лівобережжі і утворення намісництв.

Соціально-економічне і політичне становище Правобережжя і західноукраїнських земель. Посилення соціальних та релігійних суперечностей на Правобережжі. Коліївщина (1768 р.).

Приєднання і заселення Північного Причорномор'я. Російсько-турецька війна 1768-1774 рр. і участь в ній населення України. Приєднання Криму до Російської імперії. Запорозька Січ у 60-70-х рр. XVIII ст. та її ліквідація царизмом. Подальша доля козацтва. Задунайська Січ.

Культура України у XVIII ст. Козацькі літописи С. Величка і Г. Грабянки. Наука. Григорій Сковорода. Розвиток освіти на Лівобережжі й Слобожанщині. Початкові школи. Колегії. Київська Академія. Стан освіти на Правобережжі і західноукраїнських землях. Львівський університет.

УКРАЇНА У КІНЦІ XVIII - ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.

Огляд праць І. Крип'якевича, І. Гуржія, Г. Сергієнка, Я. Дашкевича, Л. Мельника, Т. Дерев'янкіної, В. Сарбея, Я. Грицака, Г. Грабовича, О. Сухого, С. Макарчука та ін. Методи пізнання різних аспектів історії України кінця XVIII – першої половини XIX ст. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Три поділи Польщі. Приєднання Правобережної України до Російської імперії. Вхідження Київщини, Брацлавщини, Поділля і Східної Волині до складу Росії. Приєднання західноукраїнських земель до Австрії. Їх політико-адміністративний устрій.

Українські землі в першій половині XIX ст. Їх адміністративний устрій. Чисельність населення. Україна в російсько-турецькій війні 1806-1812 рр. Російсько-французька війна 1812 р. та участь у ній українських солдатів, ополченців і козаків.

Криза феодально-кріпосної системи. Економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії. Стан сільського господарства та промисловості. Інвентарна реформа на Правобережжі. Селянські рухи та виступи селян. У. Кармелюк. Виступи військових поселенців. Київська козаччина. “Похід селян у Таврію за волею”.

Формування революційних поглядів декабристів на перші таємні товариства. Утворення Південного і Північного товариств, їх головні програмні вимоги і документи. “Руська правда” П. Пестеля. “Товариство об'єднаних слов'ян”. Масонство. Повстання Чернігівського полку. Причини поразки і значення повстання декабристів. Польське повстання 1830-1831 рр. і його відгомін в Україні.

Суспільно-політичний рух у другій чверті XIX ст. Т. Шевченко. Кирило-Мефодіївське братство (1846-1847 рр.). Його програмні документи, діяльність і розгром.

Національне відродження на західноукраїнських землях. “Руська Трійця”. Революція 1848-1849 рр. на західноукраїнських землях.

Розвиток культури в Україні у першій половині XIX ст. Освіта. Початкова і середня школа. Ліцеї. Університети. Наука. Природничі науки. Гуманітарні науки. Українська історіографія. Розвиток української мови і літератури, усна народна творчість. “Русалка Дністрова”. Зародження професійного театру. Образотворче мистецтво. Живопис. Музика. Скульптура.

НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX ст.

Аналіз робіт І. Гуржія, Л. Мельника, Т. Дерев'янкіної, В. Сарбея, О. Сухого, В. Расевича, С. Наумова та ін. Методологія вивчення історії України в другій половині XIX – на початку XX ст. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Підготовка і проведення реформи 1861 р. в Україні. Кримська війна 1853-1856 рр. Скасування кріпосного права. Наділення селян землею. Викуп. Реформи адміністративно-політичного управління 60-70-х рр. в Україні.

Розвиток товарного виробництва у сільському господарстві України. Особливості розвитку промисловості в Україні в пореформений період. Залізничне будівництво і водний транспорт. Вугільна і металургійна галузі. Машинобудування. Цукроваріння. Харчова і легка галузі промисловості. Перетворення України в один з найбільш розвинених регіонів Російської імперії. Іноземний капітал в промисловому розвитку України. Зростання міст і міського населення.

Суспільно-політичний і національний рух в Україні в другій половині XIX ст. Вплив Т. Шевченка на розгортання революційно-демократичного руху в Україні. Діяльність членів “Землі і Волі” в Україні, польське повстання 1863-1864 рр. і Україна. “Хлопомани”. Київська громада. В. Антонович. Громадівський рух в 70-х рр. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства. М. Драгоманов, його наукова і громадсько-політична діяльність. “Громада”. Осередки “Народної волі”. Народницькі гуртки 1877-1878 рр. Студентські громади. Утворення перших політичних партій на Наддніпрянщині.

Культура України другої половини XIX ст. Освіта. Недільні школи. Реформи в галузі освіти. Початкова і середня школа. Стан письменності. Вища школа. Книга і преса. Журнали “Основа” і “Киевская старина”. Українська книгарня в Києві.

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Огляд праць Я. Ісаєвича, Я. Грицака, В. Ботушанського, М. Когутяка, О. Добржанського, С. Макарчука, О. Турія, І. Чорновол, О. Жерноклеєва та ін. Сучасні методи пізнання різних аспектів історії західноукраїнських земель ХІХ – ХХ ст. в сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Західноукраїнські землі в другій половині ХІХ ст. Територія, населення і адміністративний устрій західноукраїнських земель. Розвиток товарного виробництва в сільському господарстві і промисловості. Аграрне перенаселення та його наслідки. Активізація суспільно-політичного й національно-культурного рухів. Боротьба за соціальні і національні права. Суспільно-політичний рух. Москвофіли і народовці. «Просвіта». Радикали і соціал-демократи. І. Франко. М. Павлик. О. Терлецький.

«Нова ера» та її вплив на суспільно-політичні процеси в Галичині. Виникнення перших політичних партій. Русько-українська радикальна партія. Утворення національно-демократичної партії. Поширення соціалістичних ідей. Створення соціал-демократичних організацій.

Культура західноукраїнських земель у ХІХ ст. Роль НТШ у культурних процесах на західноукраїнських землях. Початкова, середня та вища освіта. Література. Живопис. Музика.

УКРАЇНА НАПЕРЕДОДНІ І В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Аналіз робіт Я. Дашкевича, О. Реєнта, І. Кулинич, М. Литвина, Г. Касьянова, Б. Андрусина, І. Срібняка, І. Кучери та ін. Методи пізнання історії України 1905 – 1918 рр. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Національний рух. Роль і місце національного життя в розгортанні політичної боротьби в Україні. Утворення політичних партій.

Україна в період революції 1905-1907 рр. Стратегія і тактика різних політичних сил в революції. Робітничий і селянський рухи під час революції, етапи його розвитку і особливості. Революційна боротьба в армії і на флоті.

Піднесення національно-визвольного руху в Україні в роки революції. Створення культурно-освітніх організацій – “Просвіт” та українських клубів. Україна в роки Першої світової війни і Лютневої революції в Росії. Причини і характер Першої світової війни. Україна в планах воюючих сторін. Мобілізація сил і ресурсів на війну в Україні. Політичні течії і партії в умовах війни. “Спілка визволення України”. Головна Українська Рада. Українські січові стрільці.

Антивоєнні дії і виступи робітників, селян, солдат тилових гарнізонів і на фронті в 1914 – на початку 1917 р. Україна в час Лютневої революції 1917 р. Мітинги і демонстрації в Україні у зв'язку з поваленням царизму. Ліквідація царського

режиму в Україні. Призначення комісарів Тимчасового уряду в губернії і повіти України. Утворення громадських організацій.

НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ В УКРАЇНІ. ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ (1917-1920 рр.)

Огляд праць В. Верстюка, О. Копиленка, В. Лозового, О. Реєнта, В. Солдатенка, С. Кульчицького, В. Сергійчука, М. Литвина, Я. Грицака та ін. Методологія вивчення подій національно-демократичної революції України 1917 – 1920 рр. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Лютнева демократична революція в Росії. Піднесення національно-визвольного руху в Україні. Утворення Української Центральної Ради – Перший Універсал Центральної Ради.

Генеральний Секретаріат та його діяльність по забезпеченню автономних прав України. Декларація Генерального Секретаріату Центральної Ради (червень 1917 р.). Стосунки з Тимчасовим урядом. Другий Універсал Центральної Ради.

III Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки.

Взаємовідносини між керівництвом УНР і РНК Росії. Ультиматум Радянської Росії і відповідь на нього Генерального Секретаріату.

Бій під Крутами. Кривава розправа над київськими студентами і гімназистами. IV Універсал Центральної Ради і проголошення України незалежною державою. Міжнародне визнання незалежної України. Обрання першого Президента України.

Україна на Брестських переговорах.

Гетьманський переворот. Формування гетьманського уряду, його внутрішня і зовнішня політика.

Створення Директорії. Відновлення УНР. Наступ повстанських військ Директорії на Київ. Зречення гетьманом П. Скоропадським влади. Декларація Директорії від 26 грудня 1918 р. Внутрішня і зовнішня політика Директорії та її Кабінету Міністрів. Трудовий конгрес і його рішення.

Початок наступу білогвардійських військ А. Денікіна на Україну.

Україна в період радянсько-польської війни та розгрому військ П. Врангеля. Варшавський договір С. Петлюри з Ю. Пілсудським. Ризький мирний договір. Бої на врангелівському фронті.

Розпад Австро-Угорської імперії і державотворчі процеси в Східній Галичині, Північній Буковині та Закарпатті. Українська Національна Рада Східної Галичини і

Північної Буковини. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. Створення і діяльність Державного Секретаріату.

Револуційно-визвольний рух на Північній Буковині. Буковинське народне віче 3 листопада 1918 р. Револуційно-визвольний рух в Закарпатті. Всенародні збори в Хусті (січень 1919 р.) і їх рішення. Окупація Закарпаття Чехо-Словаччиною.

Культурне будівництво в роки української національно-визвольної революції.

УКРАЇНА У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921-1939 рр.)

Аналіз робіт Я. Калакури, С. Кульчицького, М. Кугутяка, І. Васюти, Я. Грицака, Г. Касьянова, С. Макарчука та ін. Сучасні методи пізнання різних аспектів історії України 1921 – 1939 рр. в сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Національно-державне будівництво. Договірна федерація. Взаємовідносини між УСРР і РСФРР. Союзний договір 1922 р.

Нова економічна політика та особливості її впровадження в УСРР. Голод 1921-1923 рр. Успіхи і прорахунки НЕПу. Поява нових соціальних груп.

Коренізація (українізація) державного апарату в республіці. Національне районування території УСРР. Розширення сфери вживання української мови. Культурне будівництво. Боротьба з неписьменністю. Розвиток загальноосвітньої, середньої спеціальної та вищої школи. Створення умов для національно-культурного відродження різних національностей України.

Соціально-економічний розвиток і політичне становище України в кінці 20-30-х рр. Гальмування і згортання непу в кінці 20-х рр. Політика індустріалізації і проведення її в Україні. “Великий стрибок”.

Насильницька колективізація сільського господарства республіки. Голодомор 1932-1933 рр., його причини, соціально-економічні й демографічні наслідки.

Масові репресії. Судові політичні процеси кінця 20-х -30-х рр.: шахтинська справа, справи СВУ, УВО та ін. Нищення кадрів науково-технічної інтелігенції, письменників, митців, державних, партійних і військових діячів.

Західноукраїнські землі в 20-30-ті роки. Розвиток національно-визвольного руху. Утиски української мови й культури. Соціально-економічне становище населення.

Греко-католицька та українська православна церкви на західноукраїнських землях. А.Шептицький. Культура України у міжвоєнний період.

УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939-1945 рр.)

Огляд праць М. Ковалю, С. Кульчицького, В. Сергійчука, В. Косака, В. Трофимовича, Ф. Моргуна, А. Боляновського та ін. Методи пізнання подій історії України 1939 – 1945 рр. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Експансія фашистських держав напередодні Другої світової війни. Проблеми створення колективної безпеки в Європі.

Переддень Другої світової війни. Посилення інтересу нацистів до українського питання в кінці 30-х рр. Українське питання у міжвоєнній політиці напередодні Другої світової війни. Возз'єднання українських земель – міжнародна радянсько-польсько-румунсько-чехословацька проблема. Домагання хортистської Угорщини.

Справа Західної України і геополітичні інтереси Німеччини та Радянського Союзу. Договір про ненапад між СРСР і фашистською Німеччиною, його сучасна оцінка. Таємний протокол і питання українських земель. Поділ сфер впливу між Німеччиною і СРСР.

Напад фашистської Німеччини на Польщу. Початок Другої світової війни. Вхід до західноукраїнських земель до складу СРСР.

Напад фашистської Німеччини на СРСР. Український напрямок в плані “Барбаросса”. Місце України в планах гітлерівської Німеччини.

Проголошення ОУН у Львові Акту відновлення української державності. 30 червня 1941 р. та його наслідки. Похідні групи ОУН. Їх мета.

Окупаційний режим. Рух опору. Створення УПА.

Контрнаступ під Сталінградом. Бої при форсуванні Дніпра і створення плацдармів на правому березі. Визволення Києва. Загальний наступ на Правобережній Україні. Корсунь-Шевченківська операція. Розгортання боїв на Правобережжі. Україна на завершальному етапі війни.

Уроки і наслідки Другої світової війни. Їх значення для України. Культурне життя України в роки Другої світової війни.

УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 40-х-ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 60-х рр. ХХ ст.

Аналіз робіт Г. Касьянова, І. Біласа, В. Барана, Ю. Курносова, Б. Яроша, В. Сергійчука, Ю. Зайцева, Т. Батенко та ін. Сучасні методи пізнання історії України другої половини 40-х – першої половини 60-х рр. ХХ ст. в сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Україна в період післявоєнної відбудови. Повоєнний устрій світу. Вихід України на міжнародну арену.

Втрати республіки у війні. Стан економіки. Особливості відбудовчих процесів в Україні. Скасування карткової системи розподілу товарів. Грошова реформа. Повоєнні умови життя та праці народу. Стан сільського господарства. Хлібозаготівельні кампанії. Голод 1946-1947 рр. в Україні та його наслідки.

Радянська окупація на західноукраїнських землях. Насильницька колективізація в західних областях республіки і її вплив на політичну ситуацію в краї. Завершення

відбудови. Посилення ідеологічного тиску на суспільне та культурне життя в Україні. “Лисенківщина”.

Десталінізація суспільства і культури в період “хрущовської відлиги”. Спроби подолання відставання в галузі науково-технічного прогресу в Україні. Реформи управління. Раднаргоспи. Непослідовність процесів десталінізації. Наука. Література. Церковно-духовне життя.

УКРАЇНА В СЕРЕДИНІ 60-х – НА ПОЧАТКУ 90-х РОКІВ ХХ ст.

Огляд праць О. Мусієнко, В. Врублевського, А. Слюсаренка, В. Литвина, О. Гараня, Я. Погребняка та ін. Методологія вивчення історії України середини 60-х – початку 90-х рр. ХХ ст. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Стан окремих галузей промисловості, будівництва і транспорту. Косигінські реформи. Відновлення командно-адміністративної системи. Зміцнення влади бюрократії та ідеологічного впливу компартійних структур. Зміни у вищому керівництві КПУ (П. Шелест, В. Маланчук, В. Щербицький та ін.).

Кризові явища в економічному, політичному та суспільному житті України. Спроби “вдосконалення” аграрної політики (1978 р.). “Продовольча програма” (1982 р.) та її утопічність.

Перебудовчі процеси в СРСР і Україні. Проголошення гасла “прискорення” економічного розвитку. Курс на ринкову економіку, труднощі його здійснення. Укладення Україною економічних угод з іншими республіками.

Чорнобильська катастрофа, її наслідки. Демографічний спад.

Суспільно-політичне життя. Спроби пом’якшення тоталітарного режиму і вдосконалення адміністративно-командної системи. Монопольне становище КПРС в суспільстві, його наслідки.

Дисидентський рух. “Шістдесятники”. Рух опору. Національне питання. Питання суверенності України. Підпільна діяльність правозахисників (Л. Костенко, І. Дзюба, В. Мороз, В. Чорновіл, М. Осадчий та ін.).

Політичний і національний рух опору. УГС. Релігійне дисидентство. Українські правозахисники (О. Тихий, Ю. Литвин, В. Стус, П. Григоренко, Л. Лук’яненко, М. Руденко та ін.). Політичні репресії 70-х рр. Негласні партійні “чистки”. “Автономічні” настрої частини комуністів України. Зниження авторитету і впливу компартії на маси.

Діяльність Верховної Ради України. Платформа опозиції. “Народна Рада”. Політична боротьба в парламенті. Закони й постанови Верховної Ради. Декларація про державний суверенітет України (16 липня 1990 р.) та її історичне значення у національно-державному відродженні українського народу.

Вища і середня спеціальна школа. Русифікація через школу. Динаміка рівня освіти. Наука. Мережа наукових установ. Українська художня література.

УКРАЇНА В УМОВАХ ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ

(серпень 1991-2022 рр.)

Аналіз робіт О. Яся, Ю. Костенка, В. Литвина, Г. Касьянова та ін. Методи пізнання сучасних подій в Україні у вітчизняній та зарубіжній історичній науці.

Криза суспільної системи соціалізму і формування нової геополітичної ситуації в світі. Україна і Східна Європа в умовах зламу тоталітаризму. Спільність завдань і своєрідність політичної ситуації. Національний чинник у цивілізаційному процесі кінця 80-х - початку 90-х рр.

Спроба військового перевороту в Москві (19 серпня 1991 р.) і його придушення.

Проголошення Акту незалежності України 24 серпня 1991 р. - закономірний етап утворення української державності. Вихід України на шлях самостійного державного розвитку. Формування багатопартійної системи в Україні.

Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. та його значення. Вибори Президента. Л. Кравчук - перший всенародно обраний Президент України. Біловезька угода. Розбудова незалежної української держави. Формування атрибутів державності. Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, місце в ній інституту президентства. Створення органів захисту країни: армії, флоту, міліції, суду, прокуратури.

Президент Л. Кучма. Формування Кабінету Міністрів. Прийняття Конституції 1996 р. Економічні реформи в країнах СНД та їх вплив на соціально-економічну ситуацію в Україні. Духовне життя українського суспільства. Україна на міжнародній арені. Участь в роботі ООН та інших міжнародних організацій.

Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку України та шляхи їх розв'язання. Вибори 2007 р. до Верховної Ради України, їх наслідки. Східна і західна українська діаспора в міждержавних стосунках України. Причини і події „Помаранчевої революції” в Україні. Конституційна криза. Революція гідності. Особливості соціально-економічного розвитку України в 2008-2020 рр. Економічний спад та його наслідки.

Здобутки і прорахунки в національно-культурній політиці України в 2005-2017 рр. Парламентські та президентські кампанії 2007-2020 рр. Зовнішня політика України в 2005-2020 рр. Культурні процеси в сучасній Україні. Причини та основні події “Революції Гідності”.

Російсько-українська війна (2014 - по теперішній час). Березень 2014 – 23 лютого 2022 року – військові дії на Сході України. 24 лютого 2022 р. – повномасштабне вторгнення росії в Україну. Деокупація Україною частини своїх територій. Успіхи

України у зовнішньополітичній сфері. Опір українців на окупованих територіях. Волонтерський рух.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко О. Історія України. К.: Вид. центр “Академія”, 2002. 565 с.
2. Борисенко В. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. К.: Либідь, 1996. 616 с.
3. Верстюк В., Гарань О., Гурій О. та ін. Історія України. -К.: Альтернативи, 1997. 424 с.
4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття. К.: Генеза, 1996. 360 с.
5. Довідник з Історії України (А – Я) / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста. К.: Генеза, 2001. 1136 с.
6. Дорошенко Д. Нарис історії України. К.: Світ, 1991. 576 с.
7. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. К. Самміт-книга, 2021. 472 с.
8. Єкельчик С. Історія України: Народження модерної нації. К.: Лауріус, 2012.
9. Єфименко О. Історія України та її народу.К.: Освіта, 1992. 424.
10. Магочій Павло Роберт. Історія України / Переклад з англ. К.: Критика, 2007. - 639 с.
11. Мицик Ю., Бажан О. Від трипільців до кіборгів. Коротка історія України. К.: Кліо, 2022. 688 с.
12. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. / Н. Яковенко. – Київ: Генеза, 1997. – 380 с.
13. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016.
14. Хронологічний довідник. К.: Наук. думка, 1995. 687 с.

Критерії оцінювання

знань абітурієнтів під час проведення співбесід з історії України

Абітурієнт отримує завдання, у якому є три теоретичні питання. Після підготовки відбувається усна бесіда з членами комісії. Відповіді абітурієнта оцінюються наступним чином: за перше питання – максимальна кількість балів 35, за друге питання – 35 балів, за третє питання – 30 балів.

Члени комісії оцінюють відповідь абітурієнта за 200-бальною шкалою, до сумарної оцінки відповіді додається 100 балів для того, щоб узгодити оцінювання абітурієнта із ЗНО.

Оцінку «ВІДМІННО» (176 – 200 балів) отримує абітурієнт, який володіє конкретно-історичними знаннями з **курсу історії України**. Абітурієнт повинен вміти аналізувати та узагальнювати історичні події, виділяти основні тенденції і закономірності в їх перебігу, розглядати суспільні явища в розвитку і конкретно-історичних умовах, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, демонструвати обізнаність з джерелами та літературою, висловлювати власну думку і позицію щодо дискусійних проблем історії, критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних осіб, вільно оперувати хронологією та науковою термінологією. Відповідь повинна бути ґрунтовною на всі питання, виклад думок логічний, аргументований.

Оцінку «ДОБРЕ» (150 – 175 балів) абітурієнт отримує за відповідь, в якій розкрита основна суть поставлених питань, зміст історичних процесів, достатнє розуміння проблеми. Відповідь логічно побудована, аргументована, але допущені незначні неточності при розкритті особливостей суспільних явищ та історичних подій. Абітурієнт в цілому орієнтується в історичних датах, частково володіє відповідною науковою термінологією, однак не в повному об'ємі засвоїв фактичний матеріал та наявну джерельно-монографічну базу, чіткої власної оцінки історичним процесам не дає.

Оцінку «ЗАДОВІЛЬНО» (124 – 149 балів) абітурієнт отримує за те, що поверхнево володіє теоретичним та фактичним матеріалом, не вміє застосовувати раніше засвоєні знання, не може дати повні та правильні

відповіді на основні та додаткові питання. Абітурієнт показує фрагментарну обізнаність щодо історичних джерел та літератури по питаннях білету.

Оцінку **«НЕЗАДОВІЛЬНО»** (100 – 123 бали) абітурієнт отримує за відсутність знань по програмовому матеріалу з історії України, про що засвідчує невміння аналізувати конкретний теоретичний та фактичний матеріал, незнання історичної термінології, не опрацювання основних джерел та літератури. Абітурієнт не орієнтується в процесах історії та історії українського народу. Немає логічності та послідовності викладу історичних подій та явищ.